

מדינת ישראל – משרד הבריאות

החטיבה לעניני בריאות

מנהל רפואה

חוזר מס': 45/2005

ירושלים, י"ז כסלו, תשס"ו
18 דצמבר, 2005

תיק מס': 2/3 / כט' ב

אל: מנהלי בתי החולים הכלליים
מנהלי האגפים הרפואיים - קופות החולים
רופאי המחוזות – לשכות הבריאות המחוזיות
מנהלי מרכזי האיידס

הנדון: נוהל למניעת הפצת איידס לבן/בת זוג מיננים

- 1. כללי:**
הננו להביא בזאת לידיעתכם הנחיות למניעת הפצת איידס (HIV) לבן/בת זוג מיננים.
- 2. מטרה:**
לקבוע קווים מנחים להסברה ולפעילות נוספת שנועדה לצמצם ולמנוע את העברת נגיף האיידס בין שותפים ליחסי מין.
- 3. הגדרות:**
"רופא מטפל" – רופא המטפל באדם שהוא נשא HIV / חולה איידס, בקשר לנשאות מחלתו בין אם במסגרת מרכז איידס ובין אם בקהילה.
"מומחה" – רופא מומחה במחלות זיהומיות, בהמטולוגיה או באימונולוגיה קלינית.

4. חלות:

על כל רופא מטפל בהתאם לנוהל זה.

5. הנחיות:

- 5.1 רופא מטפל שאינו במסגרת מרכז איידס ואינו מומחה, יפנה מטופל שאובחן כנשא HIV / חולה איידס לטיפול במרכז איידס, לפי בחירת המטופל, לקבלת הסבר ולהמשך מעקב (רשימת המרכזים מצורפת בנספח 1). במידה והמטופל אינו מעוניין לפנות למרכז איידס, יפנה אותו הרופא למומחה. אם המטופל מסרב לפנות למרכז איידס או למומחה, יפעל הרופא המטפל למתן הסברים כמפורט בנוהל זה, בעצמו.
- 5.2 חובתו של הרופא המטפל, להסביר למטופל את מצבו הרפואי, על הסכנה להדביק בן/בת זוג מיניים, על החובה לשימוש באמצעי מניעה מתאים (קונדום) בכל קיום יחסי מין, ועל החובה המוסרית להודיע לבן/בת הזוג הקבועים על דבר מחלתו/ נשאותו.
- 5.3 הרופא המטפל יסביר בצורה שתהיה מובנת ומתאמת למטופל, בהתחשב ברקע התרבותי שלו ואורחות חייו. במידת הצורך, יעזר הרופא המטפל באדם הדובר גם את שפתו של המטופל המתורגמן חייב להיות איש הצוות הרפואי או בן משפחה של המטופל שהמטופל נתן הסכמתו שיתלווה אליו וישמע את ההסברים יחד עימו. על הרופא המטפל ו/או הצוות לפעול למניעת העברת הנגיף גם בהמשך המעקב.
- 5.4 הרופא המטפל ירשום את מתן ההסבר, היקפו ומועדו, ברשומה הרפואית, לרבות פרטי נותן ההסבר.
- 5.5 ההסבר למטופל יכלול, לפחות, את כל המידע בנספח מס' 2 לנוהל. עותק הנספח ימסר למטופל.
- 5.6 על הרופא המטפל לעשות כל מאמץ לשכנע את המטופל להביא לידיעת בן/בת הזוג הקבוע/ה אודות היותו נשא HIV. הרופא המטפל, או מנהל מרכז האיידס, לפי העניין, יהיה אחראי למיציאת ניסיונות השכנוע ע"י צוות הרב-תחומי (רופא/ה, אח/ות, עובד/ת סוציאליות, פסיכולוג/ית, מתאמ/ת וכו'). הרופא המטפל ילווה את השיחות בתיעוד מתאים ברשומה הרפואית. במוסד רפואי שאין בו מרכז איידס, ייעזר הרופא המטפל באנשי מקצוע כמפורט לעיל, ככל שניתן.
- 5.7 מצא מנהל מרפאת איידס, רופא מחוזי/נפתי של משרד הבריאות ובהעדרם ממלאי מקומם, או רופא המטפל באדם שלא במסגרת מרכז איידס, כי אדם שהוא נשא HIV / חולה איידס בוחר שלא למסור לבן/בת זוגו הקבוע/ה, עובדה זו, או מקיים יחסי מין לא מוגנים עם בני זוג מזדמנים ללא הגנה, יפנה הרופא, לוועדת האתיקה הארצית ל-HIV שמונתה ע"י מנכ"ל משרד הבריאות, לפי סעיף 24 לחוק זכויות החולה תשנ"ו – 1996, המתכנסת לפי הצורך. הפנייה תעשה באמצעות המחלקה לשחפת ואיידס במשרד הבריאות. בכדי לקבל את אישורה לנקיטת פעולות למניעת הרחבת מעגלי ההדבקה לרבות על-ידי גילוי מידע רפואי לזולת.
- 5.8 הודעה לבן/בת הזוג של נשא HIV/חולה איידס תלווה בהסבר מתאים בנוגע לדרכי ההדבקה בנגיף, אמצעי הזהירות שיש לנקוט למניעת ההדבקות במחלה, וחשיבות ביצוע בדיקה תקופתית לגילוי נוגדנים לאיידס.

הואילו להעביר תוכן חוזר זה לידיעת כל הנוגעים בדבר במוסדרכם.

כ"ב ח"ב ה.
ד"ר יצחק כהנאוביץ
המשנה למנכ"ל
וראש מינהל רפואה

העתק : המנהל הכללי

המשנה למנהל הכללי
ס/מנכ"ל להסברה ויחסים בינלאומיים
ס/מנכ"ל וראש חטיבת בתיה"ח בשרותי בריאות כללית
נציב קבילות הציבור ע"פ חוק ביטוח בריאות ממלכתי
היועצת המשפטית
אחות ראשית ארצית וראש מינהל הסיעוד
ראש שרותי בריאות הציבור
מנהל האגף לרפואה כללית
מנהל המרכז הלאומי לבקרת מחלות
מנהלת האגף להבטחת איכות
מנהל אגף ביקורת פנים
מנהל המחלקה לשחפת ואיידס
יו"ר הוועדה המייעצת לאיידס
מנהל המחלקה לרפואה קהילתית
מנהל המחלקה לאפידמיולוגיה
מנהל המחלקה למעבדות
מרכזת המועצות הלאומיות
הספרייה הרפואית
אחראית ארצית על הסיעוד – ברפואה כללית
אחראית ארצית על הסיעוד – בבריאות הציבור
אחות ראשית – שרותי בריאות כללית
קרפ"ר – צ.ה.ל
רע"ן רפואה- מקרפ"ר
קרפ"ר – שרות בתי הסוהר
קרפ"ר – משטרת ישראל
מנכ"ל הסתדרות מדיצינית – "הדסה"
רכז הבריאות , אגף תקציבים – משרד האוצר
יו"ר ההסתדרות הרפואית בישראל
יו"ר ארגון רופאי המדינה
יו"ר המועצה המדעית – ההסתדרות הרפואית
מנכ"ל החברה לניהול סיכונים ברפואה
בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי
ארכיון המדינה

כתובת אתר האינטרנט בו מפורסמים חוזרי מינהל הרפואה וחוזרי
מנכ"ל היא: - www.health.gov.il

נספח מס' 1: רשימת מרכזי האיידס

מרכז איידס	שמות המרפאות	טלפון
מרכז רפואי רמב"ם, חיפה	המכון לאלרגיה, אימונולוגיה ואיידס	04-8543452
מרכז רפואי קפלן, רחובות	מרכז נווה אור	08-9441314 08-9441892
מרכז רפואי תל אביב ע"ש סוראסקי	מרפאת איידס, היחידה לאימונולוגיה קלינית	03-6973653
מרכז רפואי מאיר, כפר סבא	היחידה למחלות זיהומיות	09-7472896
המרכז הרפואי המשולב ע"ש חיים שיבא, תל השומר	מרפאת איידס, היחידה למחלות זיהומיות	03-5304937
מרכז רפואי, ב"ח הדסה עין כרם, ירושלים	מרפאת איידס	02-6231921
מרכז רפואי סורוקה, באר שבע	מכון למחלות זיהומיות	08-6400465

נספח מס' 2

טופס יידוע המטופל בנוגע לדרכים למניעת הפצת נגיף האיידס (HIV)

על-פי בדיקות הדם שביצעת, נמצא כי נדבקת בנגיף האיידס (HIV). כפי שהוסבר לך, ניתן להמשיך ולנהל אורח חיים מלא ותקין במשך שנים רבות הודות לטיפולים התרופתיים היעילים הקיימים כיום. עם זאת, הנגיף עלול לגרום למחלה קשה ואף למוות, והוא עובר מאדם לאדם, ולפיכך, יש לנקוט אמצעים למניעת העברתו לזולת. הפצת מחלה מידבקת שיש בה סכנת נפשות, כגון איידס, בהתרשלות או במזיד, היא גם עבירה פלילית.

לידיעתך, הנגיף יכול לעבור במספר צורות:

- 1) תוך קיום יחסי מין לא מוגנים הכוללים חדירה לנרתיק, לפה ולפי הטבעת.
- 2) באמצעות עירווי דם ומוצריו, כשהם מזוהמים בנגיף.
- 3) באמצעות שימוש משותף במחטים.
- 4) העברה מאם לילוד במהלך ההריון, הלידה וההנקה.

כדי למנוע את האפשרות שתעבירי את הנגיף, תקבלי הדרכה וליווי במרכז האיידס בו את/ה מטופלת, בשיטות היעילות המצמצמות באופן משמעותי את סיכויי ההעברה:

1) קיום יחסי מין (וגינאלי, אנאלי ואוראלי) תוך שימוש בקונדום: הגם שיחסי מין בהסכמה בין בגירים מחייבת נקיטת משנה זהירות ע"י כלל השותפים, יש לקחת בחשבון כי השותפ/ה ליחסי המין אינו בהכרח מודע לעובדה שאת/ה נושא/ת את הנגיף, ועשויה להקל ראש בחשיבות נקיטת אמצעי ההגנה הנדרשים. מוטלת עליך, אפוא, האחריות המוסרית [והחוקית] למנוע העברה של הנגיף לשותפ/ה ליחסי המין. ביחסים עם בן זוג קבוע חלה חובה חוקית ומוסרית לגלות לבן/בת הזוג על עובדת נשאותך/מחלתך.

2) הימנעות משימוש משותף במחטים: אם את/ה משתמש/ת בסמים בהזרקה, חשוב שתדעי/י כי די בכמות זעירה של דם שתגרום להדבקות שותפ/ה נוספ/ה להזרקות המשתמש/ת באותה מחט אחריו. מוטלת עליך, אפוא, האחריות המוסרית [והחוקית] למנוע שאדם אחר ישתמש באותה מחט אחריו.

3) אם הרה נשאת הנגיף: טיפול תרופתי במהלך ההריון והלידה והימנעות מהנקה לאחריה מצמצמים את שיעורי הדבקות הילוד כמעט לאפס. זכרי כי את יכולה למנוע את מעבר הנגיף לילוד אם תמלאי אחר הוראות רופא/ת, תתמידי בנטילת הטיפול התרופתי ותימנעי מהנקה. לטובתו של ילדך, מוטלת עליך האחריות המוסרית להישמע להוראות הרופאים.

מומלץ להביא לידיעת אלו העלולים להידבק (שותפים למין לא מוגן, שותפים לשימוש במזרק משותף וכו') על עובדת היותך נשא HIV, בכדי לדון יחד על דרכים למניעת העברת הנגיף, תוך חלוקה הדדית של נטל האחריות.

ידוע לנו כי את/ה והקרובים אליך עוברים תקופה קשה. אנו מושיטים אליך יד לעזרה, וצוות מרכז האיידס, כמו גם ארגוני סיוע אחרים, עומדים לרשותך בכל שאלה או הבהרה הנחוצה לשמירה על בריאותך ועל בריאותם ושלומם של האנשים הקרובים אליך. לצערנו, נתקלנו בעבר במקרים קיצוניים בהם הנשא העביר את הנגיף לאדם אחר, למרות שהיה מודע לאפשרות ההדבקה. חשוב לדעת כי קיימת אף אחריות פלילית על אדם המעביר מחלה מידבקת ומסכנת חיים לאחר. בנוסף, במקרים מסוימים, בהם ידוע כי נשא HIV מסכן ביודעין אנשים אחרים, שמורה האפשרות לוועדת אתיקה מיוחדת לכך להפקיע את חובת

שמירת הסודיות וליידע את מי שעשוי להיפגע מכך, לפי סעיף 20(א) (5) לחוק זכויות החולה.

בעזרתך ניתן לצמצם את הגדלת מעגל ההדבקות! אנא סייע/י לנו למנוע הדבקת אנשים נוספים!

תאריך: _____

מקום: _____

חתימת הרופא האחראי על המסביר: _____

חתימת המסביר (אם אינו רופא): _____